

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: KPP

Studijní program: VYCHOVATELSTVÍ

**Studijní obor B7505
(kombinace):**

Prínos osobnostní a sociální výchovy k utváření
vztahů v dětském oddílu

Benefit of personality and social education for make
creating at child's troop

Bakalářská práce: 10-FP-KPP-005

Autor:

Petr Černý

Podpis:

Adresa:

Soukenická 725/13

460 01, Liberec 6

Vedoucí práce: MgA. Ivana Honsnejmanová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
53	0	1	0	1	1

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra diplomové literatury

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát/ka): Černý Petr
adresa: Soukenická 725, Liberec 6, 46001
studijní obor Pedagogika volného času
(kombinace):
Název BP: **Přínos osobnostní a sociální výchovy k utváření vztahů v dětském oddílu**
Název BP v angličtině: **Benefit of personality and social education for make creating at child's troop**
Vedoucí práce: MgA. Ivana Honsnejmanová
Konzultant/ka:
Termín odevzdání: Květen 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne DD.MM.RRRR

8.3.2011

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát/ka): _____

Datum: _____

Podpis: _____

Čestné prohlášení

Název práce: Přínos osobnostní a sociální výchovy k utváření vztahů v dětském oddílu
Jméno a příjmení autora: Petr Černý
Osobní číslo: P08000373

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 21. 06. 2011

vlastnoruční podpis

Petr Černý

Anotace

Předmětem této bakalářské práce je ověření přínosu lekcí osobnostní a sociální výchovy při utváření vztahů v dětském oddílu. První kapitola popisuje cílovou skupinu z hlediska vývojové psychologie. Dále vymezuje osobnostní a sociální výchovu, její obecné cíle, témata, metody a postupy a jejich využití ve skautském hnutí. Druhá kapitola se již zabývá praktickým programem pro konkrétní skupinu, charakteristikou této skupiny i jejich jednotlivých členů a specifikací potřeb skupiny z pohledu osobnostní a sociální výchovy. V závěru se pak práce zabývá vyhodnocením přínosu tohoto programu pro danou skupinu.

Klíčová slova:

Osobnostní výchova, sociální výchova, lež, komunikace, OSV- osobnostní a sociální výchova

Anotace anglicky

The object of this bachelor thesis is a Benefit of personality and social education for make creating at child's troop. The first chapter describing target group from developmental psychological aspect and defines personality and social education, their general objectives, themes, methods and processes and their utilization in the scout movement. The second chapter occupy by practice program for particular group, characterization of the group and also their individual members and specific needs of the group from the perspective of personality and social education. In fine the thesis occupying by program evaluation and benefit this program for the group.

Key words:

Personality education, social education, lie, communication, OSV- personality and social education

Obsah:

Anotace	2
Anotace anglicky	3
Obsah:	4
Úvod.....	5
1 Teoretická část	6
1.1 Popis cílové skupiny z hlediska vývojové psychologie:.....	6
1.2 Osobnostní a sociální výchova	10
1.2.1 Vymezení:	10
1.2.2 Obecné cíle:	11
1.2.3 Témata	11
1.2.4 Metody a postupy.....	14
1.2.5 Zařazení OSV ve volnočasových aktivitách.....	17
2 Příprava a realizace dvou setkání skautského oddílu zaměřených na OSV	18
2.1 Podmínky (popis prostředí, četnost setkání).....	18
2.2 Charakteristiky.....	19
2.2.1 Charakteristika skupiny	19
2.2.2 Charakteristika jednotlivých dívek	19
2.3 Tři odpolední setkání	25
2.3.1 První setkání	25
2.3.2 Druhé setkání	31
2.3.3 Třetí setkání	35
2.4 Průběh setkání a reflexe.....	42
2.4.1 První setkání 15. 4. 2011	42
2.4.2 Druhé setkání 16. 4. 2011	48
Závěr	52
Seznam literatury zdrojů:.....	54
Příloha č.1	55

Úvod

Tématem této bakalářské práce je ověřit přínos osobnostní a sociální výchovy při utváření vztahů ve skupině dětí. Toto téma jsem zvolil především pro svou dlouholetou práci v oblasti volnočasové výchovy mládeže. Již dvacet let jsem členem skautského hnutí, kde jsem působil jako vedoucí oddílů a podílel jsem se na přípravě nejrůznějších akcí, jako například soutěží a závodů na téma přírodovědně vědomostních a sportovních, putovních táborů, i oddílových schůzek apod. Během studia na TUL jsem však rozvíjel teoretické znalosti o možnostech a metodách práce v pedagogice volného času a rozhodl jsem se je aktivně využít i ve skautském oddílu. Za největší přínos osobnostní a sociální výchovy, kterou jsem se rozhodl aplikovat na skupině dívek od šesti do jedenácti let, považuji to, že na základě analýzy skupiny bylo možné sestavit výchovný program zaměřený přímo na potřeby této dané skupiny.

Hlavním cílem programu bylo ověřit přínos osobnostní a sociální výchovy k utváření vztahů v dětském oddílu. Dílčími cíli pak bylo naučit děti, aby si uvědomovaly zodpovědnost za své chování a domýšlely důsledky svého chování dříve, než začnou skutečně jednat. Rozšíření schopnosti komunikace a veřejného vystupování dětí. Jejich schopnost rozpoznat vlastní pocity a schopnost empatie s druhou osobou.

Program využívá metod OSV: zcitlivění na téma a cíl – kdy jsou členové skupiny motivováni k zabývání se tématem; reflexe – kdy pojmenují svou zkušenost a vyvodí z ní závěry pro další činnost během aktivity i v životě, na reflexi je kladen velký důraz; hraní rolí – zkouší si různé způsoby chování během modelových situací; myšlenková mapa – slouží k uspořádání si myšlenek a poznatků k danému tématu; brainstorming – členové skupiny navrhnou co nejvíce řešení problému a vyhodnotí společně ten nejlepší. Při vytváření programu se vycházelo z předpokladu, že se členové skupiny budou zajímat o osud svého vrstevníka v tíživé situaci, do které by se mohli dostat i oni sami, a že budou sami aktivně hledat její správné řešení.

1 Teoretická část

1.1 Popis cílové skupiny z hlediska vývojové psychologie:

Pro svoji práci jsem si vybral skupinu dětí ve věku od šesti do jedenácti let. Abych s touto skupinou mohl dobře pracovat, bylo nutné ji blíže charakterizovat. Nejprve jsem se na ni podíval z pohledu vývojové psychologie.

Jedná se o děti, které právě nebo velmi nedávno zahájily školní docházku, což je pro ně velkou životní změnou. Škola jim otevírá nové obzory, urychluje jejich rozumový rozvoj, učí je myslet jiným způsobem. Místo pouhých her mají teď povinnosti a práci ve škole. „To znamená vyšší nárok na kázeň a schopnost odložit uspokojení okamžitých potřeb, soustředit se na výkon, i když by nejraději dítě dělalo cokoli jiného.“¹

Dostává se jim však možnosti uplatnit se ve větší skupině než doposud. Tomuto období se říká „mladší školní věk“, nebo také „střízlivý realista“. Změny, jež jedinec v tomto období prožívá v duševním životě, jsou především společenské nežli biologické, které v předchozím a následujícím období byly a budou překotné. Může se tak soustředit na osvojování základních znalostí a dovedností, které mu jednou umožní plné společenské uplatnění. V tomto období si hraje a sní o své budoucnosti, povolání a úspěších.

Co se týká tělesného vývoje, tak jejich tělo sílí a roste. Jejich výkonnost je obdivuhodná, jsou neustále v pohybu, jsou neposední. Ale ještě špatně hospodaří se svými silami a rychle se unaví a vyčerpají. To je třeba mít na paměti při tvoření her pro tuto skupinu dětí a je důležité jejich únavu během aktivit také monitorovat. Oproti dospělým se však mnohem rychleji dokáží zregenerovat a nabrat nové síly.

„Pohyby vykonávané velkými svaly jsou již obratné. Dobře skáčou, jezdí na kole, hází míčem, atd.“², „obratnosti se věnují často raději než teoretickým školním předmětům.“³

¹ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. 1. Praha : Panorama, 1990. Střízlivý realista, s. 157. ISBN 80-7038-078-0.

² Tamtéž, s. 158.

³ Tamtéž, s. 158

„Tělesná síla a obratnost také rozhodují o jejich postavení v kolektivu, a to především u chlapců. Malí, slabí a neobratní se můžou dostat do role outsiderů, což se může projevit na jejich povahovém vývoji.“⁴

„Pohyby drobných svalů jsou ještě nepřesné, dotváří se teprve koordinace mezi zrakem a jemnými pohyby prstů“⁵, což se může projevit při učení psaní apod. Celkově se zlepšuje smyslové vnímání.

Rozumový vývoj jde rychle kupředu. Dítě se učí myslet. Pomáhá mu k tomu práce ve škole, kde se učí myšlenkovým obrátům, učí se je kombinovat a skládat ve větší celky. Tím se myšlení zrychluje a je efektivnější a hlubší. Zlepšuje se mu mechanická i logická paměť. Zdokonaluje se mu řeč. Používá „již aktivně asi pět tisíc slov a rozumí ještě mnohem většímu množství.“⁶ Vstřebává informace ze všech možných zdrojů: knihy, internet, televize... Tyto informace lépe zařazuje v čase a prostoru. Dobře chápe význam slov „blízko, daleko, zítra později...“.

Na počátku tohoto období je ve srovnání s dospělými lehkověrné a důvěřuje rodičům i učitelům na slovo. Doslova vzhlíží k autoritě. Později informace zpracovává přemýšlivěji a „musí odpovídat jeho zkušenostem o tom, jak se věci dělají, užívají a jak je možné je zničit.“⁷

V prvních letech školní docházky má škola na dítě největší vliv. Je to pro dítě velká a prudká změna. **Působení školy lze rozdělit do čtyř složek.**

Školní práce: dítě je nuceno zabývat se věcmi, jejichž smysl plně nechápe, nebo jejichž smysl je mu vzdálený. Jsou sice důležité pro jeho pozdější společenské uplatnění a povolání, ale jde o velkou okliku trvajících léta, při které se bude sice jeho činnost podobat práci dospělých, ale nebude většinou přinášet viditelné prospěšné výsledky.

Musí se přitom „naučit tlumit impulsy ke hře, ke kontaktu s jinými dětmi, sedět při výuce v klidu na místě, musí se naučit prát se s překážkami a s případným nezdarem“⁸, zkoušet to znovu, i když se věc nedaří a dělá ji jen z povinnosti a smysl díla je pro něj nejasný a vzdálený. Dále se musí naučit to, že je někým kriticky hodnocené a porovnávávané, zda splnilo daný úkol, či je nedostatečné. Přístup učitelů

⁴ Tamtéž, s. 158

⁵ Tamtéž, s. 159.

⁶ Tamtéž, s. 160.

⁷ Tamtéž, s. 161.

⁸ Tamtéž, s. 163.

a rodičů může pozitivně, či negativně ovlivnit zájem o určitý předmět na celá léta. Může ovlivnit dokonce i vztah ke vzdělanosti, knihám i autoritám.

„První obec“⁹: Školní třída není jen skupina dětí, které se scházejí v jedné místnosti. Je to skupina, jejíž členové se dobře znají, mají rozdělené role v práci a v zábavě, jsou schopni společné akce, ke které se sami rozhodnou. Tyto vztahy však začínají vznikat až po prvním ročníku. V prvním ročníku „se děti chovají spíše jako stádo, které jde za svým vůdcem. Když vůdce nemá, stádo se rozpadá a neorganizovaně se hrne za nějakým lákadlem, nebo prchá před nějakou hrozbou.“¹⁰ V tomto období je vůdcem pedagog. Bližší vztahy vznikají jen mezi jednotlivci, případně fyzicky silnější jedinec může ovládnout malou skupinku. Významnější kamarádkou solidaritu můžeme pozorovat až ve třetím ročníku. Vliv a autorita pedagoga pomalu ustupuje. Začínají vznikat skupinky pod vedením fyzicky silných a sociálně obratných jedinců, později se utváří i třída jako celek. Žalovat přestávají děti kolem desátého roku. Nejprve žalují bez ostychu, i když se jich problém netýká. Chtějí si tak získat pozornost a přízeň pedagoga. Nakonec pak nežalují vůbec. Raději si problém řeší samy mezi sebou a pokud tomu brání třeba větší fyzická síla protivníka, raději snesou příkoří, než aby žalovaly. V tomto období dítě velmi dobře hraje různé společenské role – ve třídě, v rodině. Tyto role jsou velmi odlišné, a někdy dokonce protikladné. „Ten náš malý hodný Honzík“ může být ve třídě a ve škole pěkný „gauner“. Solidarita ve třídě nebrání soutěživosti. Jak v síle a obratnosti, tak bystrosti a prospěchu. „Dítě se musí naučit soutěžit, bez toho se v naší kultuře neobejde.“¹¹

„Děti v tomto období se většinou snadno druží, jsou extrovertní, orientované navenek. Převládá u nich kladné citové ladění, bezstarostnost, hovornost, citově jsou spíše povrchní. Zlobit se nedovedou dlouho a vztek obvykle rychle odeznívá.“¹² Soucit však nebývá příliš častý. Snadno převládne opačný cit. Posmívání se apod.

Učitel: První učitel je většinou milován. Je to autorita nového školního světa. Mnohdy zastíní i autoritu rodičovskou, i když obě tyto mají jako významného konkurenta ještě v televizi.

⁹ Tamtéž, s. 163.

¹⁰ Tamtéž, s. 164.

¹¹ Tamtéž, s. 164.

¹² Tamtéž, s. 165.

Zpočátku se autoritě pedagoga lehce podrobuje a s učitelem snadno identifikuje. „Přijímá jeho hodnoty a chce se mu podobat.“¹³ Později přechází ke kritičtějšímu postoji. Dítě se učí nejvíce praktickou činností. Jen cestou pochybností může dojít k pevnému přesvědčení. To platí jak pro výuku, tak i pro vztah mezi žákem a učitelem. „Učitel musí být pro dítě příkladem zaujetí pro vědění a dovednosti, jež mu předává. Příkladem osobní pravdivosti a poctivé práce, spravedlivé vlády a ochoty pomáhat.“¹⁴ Dítě tomu zprvu věří, že takový je, ale později se o tom potřebuje přesvědčit. Dělá to často zlobením a provokací. Pro pedagoga nikdy nekončící zkouška.

Školák a jeho volný čas: Důležité pro vývoj osobnosti jsou kolektivní sportovní hry. Nejlépe takové, ve kterých dochází k fyzickému kontaktu, jako je například fotbal, hokej atd. Hry, při kterých se vybíjí agrese a navíc nejde jen o protihráče, ale také o souhru ve vlastním týmu. O spolupráci, obětavost, individualismus, nadšení pro společnou věc, o potřebu hrát čestně. Zde se rozvíjí zdravá osobnost, realistické sebehodnocení, zdravá hrdost i skromnost, schopnost ocenit charakterové vlastnosti druhých. Navíc tyto hry zdravě tlumí sexuální dráždivost, která může oslabovat účinnost výchovy. Pro děti, které z jakéhokoli důvodu netíhnou k takovýmto ruvným sportům, musíme najít adekvátní náhradu, kde mohou závodit a soupeřit a kde mohou zažít pocit vítězství. Sport samozřejmě není jedinou aktivitou, které se školák věnuje. Je zde také čtení, dále výtvarné aktivity, hudební nástroje, zpěv, a samozřejmě televize, internet a jeho sociální sítě. Rodiče jsou pro školáky důležití v rámci zajištění materiálních potřeb, dále jako ochrana před nebezpečím, ale i jako pomoc při učení. Skrze tyto praktické věci potom přichází jistota něhy a radosti. Velmi důležitá je také otevřená komunikace a upřímnost. Především v citových problémech. Otevřenou komunikací se dítě učí vyznat se v tom, co cítí, učí se city ovládat, že není správné city falšovat, potlačovat, nebo si něco nalhávat. Obzvlášť důležitá je pochvala za dobře odvedenou práci, což je pro školáka právě školní prospěch. Všeobecně víme, že právě odměna a pocit užitku ve škole často chybí. Cíl - připravenost pro život – je příliš vzdálený, a proto je potřeba dítě motivovat jinak, a to pochvalou. Pro každého člověka je důležitá sebeúcta, pocit z úspěchu. To je důležité pro osobnostní rozvoj každého jedince.¹⁵

¹³ Tamtéž, s. 165.

¹⁴ Tamtéž, s. 165.

¹⁵ Srovnej: ŘÍČAN, P., s. 157-174.

1.2 Osobnostní a sociální výchova

1.2.1 Vymezení:

Dnešní školský systém umožňuje žákům velmi dobré vzdělání v mnoha oborech lidského poznání. V devadesátých letech minulého století však začal sílit názor, že je třeba vzdělávat nejenom v těchto tradičních předmětech, ale také v oblastech řešení problémů praktického každodenního života, jako například v oblasti vztahů, v nichž denně žijeme (jak zabránit sporům, jak čelit zátěžím, které nám život chystá, či jak něco vyjednat, aniž by tím člověk porušil pravidla slušného chování, jak znát sám sebe).

Na základě tohoto názoru se objevila myšlenka vytvořit nový předmět, nazvaný „Osobnostní a sociální rozvoj“ (dále jen OSV), kde by „učivem byl přímo sám žák, třída nebo skupina žáků jako sociální organismus, konkrétní vztahy a praxe každodenní existence, různé situace, do nichž se žák dostává nebo by se v budoucnu v běžném životě dostat mohl.“¹⁶ OSV je souhrn již existujících předmětů jako například občanská a rodinná výchova, dramatická výchova, volba povolání, společenskovední semináře, základy společenských věd, rétorika, sociální komunikace, mezilidské vztahy atd. Osnova OSV zabírá velmi širokou oblast, která není nijak závazná, a je na učitelích, které oblasti bude preferovat. Ostatně řada témat se navzájem prolíná. „Osnova OSV obsahuje cíle, které jsou převzaty z platné pedagogické dokumentace (standarty), kde není sice OSV uváděna jako položka, ale její tematika se hojně vyskytuje v kapitole „Výchova ke zdraví“¹⁷, která je integrovanou složkou prolínající se napříč předměty.

To vyžaduje volbu takových metod, které umožňují rozvoj autoregulačních, sociálních a jiných dovedností a postojů. Těchto metod je velmi mnoho a přicházejí z různých systémů, jako jsou sociální výcvik, dramatická výchova, globální výchova, zážitková pedagogika apod. Samozřejmě OSV klade velké nároky na pedagoga, který „by měl optimálně znát teorii osobnosti, sociální skupiny, lidského chování, komunikace, kooperace, řešení problémů, hodnot atd. To vše mu umožní, aby hrami nejen pobavil, ale také mnohem více učil. Umožní mu stavět hodiny ne jako náhodný

¹⁶ VALENTA, Josef. *Učit se být : Témata praktické metody pro osobnostní a sociální výchovu na ZŠ a SŠ*. 2. Praha : Agentura Strom, 2003. 95 s. ISBN 80-86106-10-1.

¹⁷ Tamtéž. s.8.

shluk her, ale jako logický systém. To mu pomůže porozumět jevům, které se před jeho očima při hrách objevují, a využívat tohoto porozumění ve prospěch žáků.“¹⁸

1.2.2 Obecné cíle:

Jak již bylo řečeno výše, OSV přebírá své cíle ze standardu základního vzdělávání a ze standardu vzdělávání na čtyřletém gymnáziu. Tyto cíle se samozřejmě dají použít i k OSV dospělých a v aplikacích socioprofesionálního učení a tréninku. „Na základní škole se očekává, že v průběhu povinné školní docházky získají žáci základy kvalitního, funkčního a moderního všeobecného vzdělání v rozsahu jejich potřeb, předpokladů a možností, že se bude kultivovat jejich osobnost po stránce rozumové, emocionální, volní, že se bude rozvíjet jejich tělesná zdatnost a pohyblivost, že budou vedeni do základních životních, duchovních a mravních hodnot, že získají orientaci v sobě samém i v další životní dráze.“¹⁹ Z toho vyplývá, že jde skutečně o velmi širokou oblast. Viz kapitola 1.2.3. Témata

1.2.3 Témata

Témata osobnostní a sociální výchovy rozdělujeme do tří tématických okruhů, podle jejich zaměření na specifickou dovednost v dané vzdělávací oblasti, a to na:

Osobnostní rozvoj

- Rozvoj schopností poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium.
- Sebepoznání a sebepojetí – já jako zdroj informací o sobě; druhí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně

¹⁸ Tamtéž, s.9-10.

¹⁹ Tamtéž, s.11.

samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí.

- Seberegulace a sebeorganizace – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení.
- Psychohygienu – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění - relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích.
- Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích.

Sociální rozvoj

- Poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí.
- Mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny).
- Komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů,

vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresí a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci.

- Kooperace a kompetice – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládnutí situací soutěže, konkurence.

Morální rozvoj

- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí v mezilidských vztazích, zvládnutí učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci.
- Hodnoty, postoje, praktická etika – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne.²⁰

Protože se opravdu jedná o velmi široká a rozvinutá témata, měla by se do výuky zařazovat právě ta, která jsou aktuální potřebou žáků a která je nejvíce zajímavá. Všechna tato témata je důležité provádět prakticky s využitím cvičení, modelových situací, vhodných her a diskusí, ve kterých se velmi často setkáme s rozdílnými názory

²⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 122 s.

a pohledy na danou oblast. Právě to bývá největším přínosem pro žáky i jejich učitele, který musí počítat i s ostychem a odmítavými postoji k některým jím zvoleným technikám.

1.2.4 Metody a postupy

Když budeme srovnávat metodiku a postupy OSV s metodikami a postupy jiných předmětů, zjistíme, že OSV má určitá specifika. Je to dáno především tím faktem, který jsem již zmiňoval, a to že předmětem učiva je právě sám žák a jeho třída jako skupina. Hlavním východiskem metodiky OSV je vytvořit takové podmínky, aby mohla fungovat svoboda hledání, tolerance, pozitivnost a tím i smysl celého konání OSV. Čím tedy OSV je? Jaká jsou tedy východiska metodiky a podmínky dobrého fungování metod OSV?

Je to vzdělání orientované především na žáka. Neučí se tedy pouze předepsaným obsahům učiva a nedělá to pro školu ani pro učitele. Učí se praktickým dovednostem, se kterými se setkává dnes a denně ve svém životě, které mu pomohou být platným a nezávislým členem společnosti.

Je to společná práce, která mu dává odpovědi na každodenní existenci. Dává mu poznání, co je pro něho i pro ostatní kolem něj dobré, přestože se nejedná o normativní učení, které by mu určovalo, jak se v té či oné situaci zachovat.

Naproti tomu je však OSV pozorné monitorování mravnosti každého chování a aktu, tak i jejich prosociální dimenze. Učí vstřícnosti, umění pomoci, spolupráci a odpovědnosti za své chování k sobě i k ostatním. Učitel OSV musí umět pracovat s osobností každého žáka individuálně, zároveň musí vnímat specifika každé třídy, sledovat žáky v situacích a během aktivit, které jsou oproti jiným předmětům vzdělávání mnohem osobnější a sociálně dramatičtější. V OSV je vítané, že všechny hry a aktivity neprobíhají v očekávaném rytmu a s očekávaným výsledkem. Ba právě naopak. Všechny úspěchy i kolapsy hry, problémy v přijímání aktivit, prožívání, v chování, vtazích, to vše může být pro nás předmětem zkoumání: Co se stalo? Proč se to stalo? Jak tomu příště předejít? Co změnit?

OSV klade na pedagoga velké nároky. Nejde totiž jen o správné uvádění her a o možnost pobavit děti, ale pedagog musí rozpoznat, co se ve hře děje, a musí umět o tom s žáky správně debatovat. „A to nejen na úrovni »co jste prožívali?«,

ale i na úrovni např. »proč vaše vyjednávání nedopadlo dobře?«, »jaký jiný způsob komunikace je možno zvolit v podobné situaci?«, »co se odehrává v člověku, když takto uvažuje?« atd.²¹ K tomu by měl mít pedagog nejen vzdělání v oborech, jako jsou sociální, psychologické, komunikační a jiné jevy, ale měl by mít pro tento obor také určité předpoklady. Protože při OSV musí mít pedagog neustále jasný cíl, k čemu chce dojít a co chce vlastně žáky naučit. Během tohoto procesu učení by měl pedagog stále vědět, co se děje, proč se to děje, k čemu to je a čemu to učí. A to i v těch případech, kdy se mu původní zacílení na řešený problém stáčí někam jinam dle aktuální potřeby žáků. Předpoklady, které by měl pedagog mít, nebo spíše ty, které mu budou pomáhat v práci, vycházejí spíše z charakteru jeho osobnosti. Měl by být tolerantní k názorům ostatních lidí. Měl by dokázat potlačit v sobě touhu stále hovořit během vyučování. Měl by umět naslouchat tomu, co mu žáci říkají. Zajímat se o lidi ve svém okolí i ve skupině. Měl by dokázat pocitově odstoupit od situace a ovládat své emoce. Měl by umět potlačit svoji touhu stále někoho opravovat a poučovat. Naopak by ho mělo bavit pokládat otázky než dávat na ně odpovědi. Dalším předpokladem je mít také dobré organizační schopnosti, schopnosti vést kolektiv lidí k různým činnostem. Vnímat své vlastní chování a způsob komunikace, kterou používá. Dokázat najít inspiraci k zamyšlení se nad cizím názorem na věc, i když je tento protichůdný tomu jeho. Jeho komunikace by neměla sklouzávat k ironii. Měl by se umět ovládat a také umět chválit. Cítit potřebu vlastního sebevzdělávání a sebezdokonalování. Být tvořivý a umět spolupracovat v pracovním kolektivu. Komunikovat s žáky na partnerské úrovni a zapojovat se do jejich her. Dokázat své pocity otevřeně vyjadřovat a dokázat se vcítit do druhých lidí. Musí umět řešit konflikty ve skupině. Mnoho dalších vlastností, jako jsou tyto, může pedagogovi v jeho práci pomoci a zároveň mu ji usnadnit.

Samotná didaktická struktura lekcí OSV se skládá z her, cvičení a různých technik. Samotná lekce se skládá z jednotlivých sekvencí (někdy jedna sekvence může vyplňovat celou lekci). Sekvence ve své nejjednodušší podobě vypadá takto.

Zahajuje se úvodem, motivací, zjištěním potřeb, nebo debatou o tom, co dělat. Následují instrukce > akce(hra nebo cvičení) > a reflexe.

Pokud je do lekce zařazeno více sekvencí, měly by mít na sebe logickou návaznost. Reflexe, neboli zhodnocení, rozbor, diskuse, je neméně důležitá

²¹ VALENTA, J., s.30-31.

jako samotná prováděná aktivita. Pokud bychom nechali to, co se odehrálo, jen na vnitřním zpracování žáků bez toho, že bychom s nimi probrali a prodiskutovali názory každého z nich, ujasnili si a pojmenovali jevy, jejich zážitky a zkušenosti, mělo by naše snažení je něco naučit podstatně menší efekt. Reflexe by tedy měla následovat po každé aktivitě. Lze ji vynechat, pokud by narušila hluboký zážitek, kterým bychom chtěli působit na žáky celistvě. Lze ji pak provést s odstupem času (druhý den, následující lekci), pokud je to technicky možné. Reflexi můžeme také vynechat u rozechřívacích aktivit na začátku lekce, jestliže jsme v nich nezaznamenali žádný problém nebo cokoli, co by stálo za diskusi. To by mohlo zbytečně odvracet pozornost od našeho hlavního cíle. Je vhodné provádět reflexi jako společnou, ale můžeme ji provádět i v menších skupinách, párech, či jednotlivě.

Je třeba si znovu připomenout, že pokud má být učení formou OSV účinné, je zapotřebí, aby se pedagog v daném tématu sám dobře orientoval. Další orientaci by měl mít v oblasti sociální percepce (vnímání), měl by vědět, jaké potíže mohou nastat a jak je řešit. Může se totiž stát, že se během aktivity vyskytne u některého z žáků osobní problém, který se může projevit tak, že žák nechce v aktivitě dále pokračovat, vzdálí se, naštvě se, nebo se třeba i rozbřečí. Pedagog by měl mít na paměti, že není psychoterapeut. Může mu nabídnout, aby se do aktivity zapojil později, pokud chce, aby popsal svůj problém skupině, může mu nabídnout pomoc, kterou však nevnučuje ani z dotyčného nic nepáčí, nebagatelizuje jeho problém. Pokud pedagog vycítí, že problém vychází ze vztahů ve skupině, nebo z toho, co právě probíhá, může jim nabídnout otevřené pojmenování a formulování tohoto problému. Právě tyto situace jsou pro OSV nejpodnětnější.

1.2.5 Zařazení OSV ve volnočasových aktivitách

Je více organizací, které se věnují výchově dětí a jež k této činnosti využívají poznatků a zkušeností OSV (Odysea, Egredior). Pro mne je nejbližší Junák, svaz skautů a skautek ČR. Tato organizace oslaví v tomto roce 100. výročí svého vzniku.

„Východiskem skautingu je přesvědčení, že svět může být skutečně lepší. A že záleží na každém člověku, co pro to udělá. Skauting je projekt, jehož posláním je zlepšovat svět skrze jednotlivé lidi, kterým pomáhá vstoupit na cestu dobrovolného zájmu o vlastní rozvoj i rozvoj nejbližších lidí. Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti dětí a mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství.“²²

Dá se říct, že cíle skautingu jsou si s cíli OSV v některých oblastech podobné. Zejména v oblastech morálního rozvoje, postojů k hodnotám duchovním i materiálním, mezilidských vztahů, cvičení smyslového vnímání atd.

Oba tyto směry míří k výchově všestranně rozvinuté osobnosti člověka, který bude pro společnost přínosem, který se dovede do této společnosti správně zařadit a orientovat se v ní. Proto si myslím, že OSV by mělo mít ve skautském hnutí své neodmyslitelné místo. Může být totiž v mnoha oblastech velkou oporou v rozšiřování své působnosti ve výchově. Zejména pak v oblastech mezilidských vztahů, komunikace, kooperace, cvičení sebekontroly a sebeovládání.

Zacílení činností z důvodu obsáhlosti možných činností musí vycházet z individuálních potřeb a zájmů každého jedince s přihlédnutím k možnostem a schopnostem pedagoga.

²² *Junák-svaz skautů a skautek ČR* [online]. 2010 [cit. 2011-01-30]. Skautský svět. Dostupné z WWW: <<http://verejnost.skaut.cz/cz/skauting/poslani-a-cile/>>.

2 Příprava a realizace dvou setkání skautského oddílu zaměřených na OSV

2.1 Podmínky (popis prostředí, četnost setkání)

Schůzky probíhaly v klubovně našeho střediska ve Starém Harcově v Liberci vždy jedenkrát týdně na hodinu a půl. Dívky jsou rozděleny podle věku na dvě skupiny. První skupina má devět členů ve věku mezi osmi až jedenácti lety. Této skupině se věnují především. Ve druhé skupině je také devět dívek, ale mezi šesti až sedmi lety. Scházejí se v jiný den než první skupina. Dohromady se dívky scházejí jednou za měsíc na společné schůzce, dále na společných výpravách a víkendových aktivitách. Každá schůzka začíná rituálně, a to družinovým pokřikem.

Klubovna je po částečné rekonstrukci všech místností a sociálního zařízení. Pod vedením svých vedoucích si prostor klubovny děti samy vyzdobily k obrazu svému. Součástí klubovny je přilehlá zahrada, využitelná k venkovním aktivitám. Současně je k těmto účelům využíváno okolí klubovny. V dosahu deseti minut chůze se zde nacházejí pozemky dosud nezasazené výstavbou.

Jednou za čtrnáct dní probíhá jedno až třídní oddílová výprava, na které se děti mají možnost lépe poznat se svými kamarády, a navázat tak mezi sebou i jednotlivými vedoucími hlubší vztahy. Pro vedoucí je to pak příležitost sledovat, jak kolektiv doopravdy pracuje, a na základě výsledků tohoto pozorování může upravovat další aktivity, které mu pomohou docílit stanoveného výchovného cíle. Jednou měsíčně se pak koná celostředisková výprava. Ta napomáhá k propojení a k provázání činností jednotlivých oddílů, ke stmelení kolektivu a k vytváření společných zážitků, které prohlubují pocit sounáležitosti, jenž je jedním z nejdůležitějších pocitů každého jedince ve společnosti. Celoroční činnost jednotlivých oddílů pak vrcholí na společném letním táboře, kde probíhá celotáborová hra, která má vždy jiné téma. Mimo jiné je tento letní tábor příležitostí, kdy mohou vedoucí delegovat mnoho stavebních a organizačních úkolů na děti a tím je pod svým vedením a kontrolou vést k soběstačnosti, zručnosti, odpovědnosti a organizačním dovednostem. To má velký význam v předávání zkušeností a ve výchově nových nástupců do řad vedoucích skautských oddílů.

2.2 Charakteristiky

2.2.1 Charakteristika skupiny

Pro aplikaci programu OSV jsem si vybral družinu Žabiček přístavu vodních skautů Maják v Liberci, a to především proto, že si myslím, že je na tuto věkovou skupinu z pohledu OSV tak trochu zapomínáno. Není problém dohledat z různých zdrojů materiály, které se zabývají OSV pro věkovou skupinu patnáct let a výše, ale pro skupinu sedm až jedenáct let je těchto materiálů jen málo. Jedná se tedy o devět dívek ve věku osm až jedenáct let, které se znají už z předešlého školního roku, některé i déle, a to ze schůzek, jednotlivých výprav a celopřístavního tábora. Všechny zvládají sebeobslužnost ve věcech osobní hygieny. Mezi jednotlivými dívkami jsou patrné rozdíly v jejich mentálním i fyziologickém vývoji, což se občas projevuje v komunikaci ve skupině, vznikají skupinky. Celkově se však dá říci, že spolupráce ve skupině během aktivit je dobrá. Občas se ovšem objevuje sebestřednost a vyžadování pozornosti pouze na sebe sama. Největším nešvarem dívek je vymyšlení si při vzájemné komunikaci mimo program, což lze vyzorovat sledováním jejich rozhovorů.

2.2.2 Charakteristika jednotlivých dívek

Jméno: **Dívka 1**

Věk: osm let

Třída: třetí

Jak dlouho je u odd.: tři roky

Dosažené úspěchy v odd.: plní první stupeň plavby

Docházka: chodí asi na $\frac{3}{4}$ schůzek, většinu jednodenních akcí, minimum vícedenních

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: úplná rodina, dobré vztahy, je cítit podpora, starší sestra u děvčat

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, ujde i delší vzdálenosti (8 km), plavec

Typické projevy: dříve ze sebe dělala záměrně menší, do ničeho se nehrnula, aby se jí hodně pomáhalo, teď už je to mnohem lepší, občas má tendenci si před kamarádkami vymýšlet

Jiné zájmy: ochrana přírody

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: má svou kamarádku, zapadá

Jméno: Dívka 2

Věk: jedenáct let

Třída: pátá

Jak dlouho je u odd.: tři roky

Dosažené úspěchy v odd.: plní první stupeň plavby

Docházka: kvůli nemoci vícekrát chyběla, nyní chodí na schůzky, málo jednodenních akcí a byla na jedné vícedenní

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: úplná rodina, dobré vztahy, je cítit podpora, jedináček

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, plavec

Typické projevy: je trochu tichá, ale umí se i rozdivočít, hodně zvědavá a chytrá

Jiné zájmy: sjezdové lyže

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: má svou kamarádku, zapadá

Jméno: Dívka 3

Věk: osm let

Třída: třetí

Jak dlouho je u odd.: jeden rok

Dosažené úspěchy v odd.: nováček od konce loňského roku, rychle zapadla a přizpůsobila se, plní první stupeň plavby

Docházka: chodí na schůzky, na výpravy ne

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: úplná rodina, v rodině je patrný zájem a podpora, mladší sestra není v oddílu

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, ale je trochu líná se hýbat, plavec

Typické projevy: milá a vstřícná, občas má ale tendenci trochu si vymýšlet a přibarvovat vyprávění

Jiné zájmy: výtvarné aktivity

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: protože nechodí na výpravy, zná se s ostatními o něco méně, na schůzkách ale zapadá naprosto bez problémů

Jméno: **Dívka 4**

Věk: devět let

Třída: třetí

Jak dlouho je u odd.: čtyři roky

Dosažené úspěchy v odd.: plní druhý stupeň plavby

Docházka: chodí na většinu schůzek, jednodenních i vícedenních akcí

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: žije s matkou, s otcem se stýká málo, dobré vztahy, je cítit podpora, starší bratr v jiném středisku

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, ujde i delší vzdálenosti (8km), plavec

Typické projevy: milá a pohodová dívka, nejsou s ní žádné problémy, občas je trochu roz dováděná, ale zná přijatelnou míru

Jiné zájmy: flétna

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: má svou kamarádku a zároveň velký vzor, zapadá

Jméno: **Dívka 5**

Věk: jedenáct let

Třída: pátá

Jak dlouho je u odd.: čtaři roky

Dosažené úspěchy v odd.: plní třetí stupeň plavby, získala slib

Docházka: chodí na většinu schůzek a jednodenních výprav, přibližně na 1/2 vícedenních

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: úplná rodina, dobré vztahy, je cítit podpora, jedináček
Psychická kondice: odpovídá jejímu věku
Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, ujde i delší vzdálenosti (8km), plavec
Typické projevy: trochu tichá, přemýšlivá
Jiné zájmy: kolo, běžky, kreslení
Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů
Vztah ke skupině: má svou kamarádku, zapadá

Jméno: Dívka 6

Věk: jedenáct let

Třída: pátá

Jak dlouho je u odd.: čtyři roky

Dosažené úspěchy v odd.: plní třetí stupeň plavby, získala slib

Docházka: chodí na většinu schůzek, jednodenních i vícedenních výprav

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: úplná rodina, dobré vztahy, je cítit podpora, mladší sestra v oddíle

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, ujde i delší vzdálenosti (8km), plavec

Typické projevy: velice pečlivá, přemýšlivá, dříve jí všechny úkony trvaly hodně dlouho, protože vše musela udělat perfektně a s rozmyslem, teď už je to lepší

Jiné zájmy: kreslení

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: má svou kamarádku, zapadá

Jméno: Dívka 7

Věk: devět let

Třída: čtvrtá

Jak dlouho je u odd.: čtyři roky

Dosažené úspěchy v odd.: plní třetí stupeň plavby, získala slib

Docházka: chodí na většinu schůzek, na výpravy ne

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: úplná rodina, dobré vztahy, je cítit podpora, jedináček

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku, někdy až nadprůměrná

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, plavec

Typické projevy: hodně přemýšlivá, na svůj věk překvapivě chytrá

Jiné zájmy: příroda, zvířata

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: má tak trochu svůj svět a někdy je záměrně stranou ostatních, celkově ale zapadá

Jméno: Dívka 8

Věk: deset let

Třída: čtvrtá

Jak dlouho je u odd.: čtyři a půl roku

Dosažené úspěchy v odd.: plní třetí stupeň plavby, získala slib

Docházka: chodí na většinu schůzek, přibližně polovinu jednodenních a málo vícedenních

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: žije s matkou a nevlastním otcem, s vlastním otcem se vídá, s matkou má vztahy dobré, s vlastním otcem také, s nevlastním přijatelné, je cítit podpora, mladší bratr není v oddíle

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, ujde i delší vzdálenosti (8km), plavec

Typické projevy: trochu panovačná a sebestředná, hodně často si vymýšlí

Jiné zájmy: zpěv, tanec

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: má svou kamarádku, je vzorem pro některé další, zapadá

Jméno: Dívka 9

Věk: deset let

Třída: čtvrtá

Jak dlouho je u odd.: tři roky

Dosažené úspěchy v odd.: plní třetí stupeň plavby

Docházka: chodí na většinu schůzek, jednodenních, málo vícedenních

Zdravotní stav: bez zdravotních omezení

Rodina, sourozenci: úplná rodina, dobré vztahy, je cítit podpora, jedináček

Psychická kondice: odpovídá jejímu věku

Fyzická kondice: zvládá program bez problémů, ujde i delší vzdálenosti (8km), plavec

Typické projevy: na vícedenních akcích má problémy s přespáváním, na táborech ale problém mizí, usměvavá, hodně pohyblivá

Jiné zájmy: tanec, zpěv, sport

Vztah k autoritě: poslouchá bez problémů

Vztah ke skupině: má svou kamarádku, zapadá

2.3 Tři odpolední setkání

Hlavní cíl:

Přínos osobnostní a sociální výchovy k utváření vztahů v dětském oddílu.

Dílčí cíle:

- naučit děti, aby si uvědomovaly zodpovědnost za své chování a domýšlely důsledky svého chování dříve, než začnou skutečně jednat
- rozšíření schopnosti komunikace a veřejného vystupování
- schopnost rozpoznat vlastní pocity
- schopnost empatie s druhou osobou

2.3.1 První setkání

Počet účastníků: devět

Prostory: skautská klubovna ve Starém Harcově

1. Úvodní aktivita:

Dračí ocásky:

Cíl: Rozhýbat děti, navodit dobrou atmosféru.

Pomůcky: šátky

Prostředí: venku před klubovnou

Technika: pohybová hra

Instrukce: Hra na honěnou všichni proti všem. Každý má zastrčený šátek vzadu za kalhotami jako ocásek, snaží se vytrhnout šátek ostatním, ale nepřijít o ten svůj.

Kdo o šátek přijde, vypadává. Vítězí poslední, komu zůstal šátek za kalhotami.

Hru můžeme opakovat.

2. Pohybové ztvárnění představ:

Cíl: Aktivita je zaměřená na ujasnění si různých pojmů, například RADOST, SMUTEK až po LEŽ.

Pomůcky: bez pomůcek

Technika: pantomima

Prostředí: klubovna

Instrukce: Sedíme společně s dětmi v kruhu na židlích. Vnitřek kruhu dává dostatečný prostor k předvádění významu jednotlivých pojmů jedním pohybem.

Instrukce: Děti budou postupně chodit do středu kruhu a budou se pokoušet pomocí jednoho pohybu znázornit daný pojem. Pro začátek zvolíme jednodušší pojem, jako je například RADOST.

Postupně po jednom pak děti uvnitř kruhu předvádějí jedním pohybem RADOST, podmínkou je, že se pohyb nesmí opakovat po předchozím.

Takto postupujeme přes pojmy RADOST, SMUTEK, STRACH, až po pojem LEŽ, který je pro náš program klíčový.

Tak, jak sedíme v kruhu, navážeme diskusí, jak se nám pojem LEŽ předváděl, co si pod ním představujeme.

3. Ztvárnění vlastních představ pocitů po zjištění, že nám někdo lhal:

Cíl: Děti by si měly uvědomit vlastní pocity, když jim někdo lže.

Pomůcky: čistý papír A4 pro každé dítě

Technika: výtvarná prezentace

Prostředí: klubovna

Instrukce: Každá z dívek dostane čistý papír formátu A4. Jejich úkolem je představit si, že tento papír šel za svým kamarádem a ten mu zalhal. Jak by asi ten papír vypadal potom, kdyby zjistil, že mu kamarád lhal? Co to s ním mohlo udělat? Mohou s tím papírem udělat cokoli, muchlat, trhat, překládat.

Děti dostanou čas pět minut na to, aby samostatně pomocí papíru ztvárnily, co s ním lež mohla udělat.

Potom uděláme na zemi společnou výstavu a vedoucí rozdělí děti do skupinek podle toho, co s papírem dělaly. Někdo trhal, někdo překládal, muchlal.

4. Pojmenování pocitů, které ztvárnili pomocí papíru:

Cíl: Dokázat verbálně pojmenovat pocity.

Pomůcky: tužka a papír pro každou skupinu

Technika: skupinová diskuse

Prostředí: klubovna

Instrukce: Každá z těchto skupinek dostane čas pět minut na promyšlení odpovědi, proč udělala s papírem právě to. Co to muchlání (trhání, překládání) pro ně znamená? Co pro ně představuje?

Ve skupinkách dostanou za úkol se shodnout alespoň na pěti pojmech.

5. Porovnávání pocitů jednotlivých skupin:

Cíl: Porovnání pocitů jednotlivých skupin, jejich průnik, ujasnění si významů pojmenování jednotlivých pocitů.

Pomůcky: flipchart (nebo tabule), fixy

Technika: společná diskuse

Prostředí: klubovna

Instrukce: Po poradě skupinek postupně společně zapisujeme na flipchart pojmy, na kterých se shodly. Společně porovnáváme, jestli se v něčem shodují s ostatními skupinami. Diskutujeme o tom, co pro nás pojmy znamenají.

6. Práce s fotografií:

Cíl: Uvědomění si, co můžeme vyčíst o člověku pouhým pohledem z jeho zevnějšku, z jeho držení těla, ze ztotožnění se s dívkou na fotografii, vcítění se do její situace.

Pomůcky: černobílá kopie fotografie dívky

Technika: studium fotografie, skupinová diskuse

Prostředí: klubovna

Instrukce: Flipchart necháme na viditelném místě.

Posadíme se s dětmi zpátky do kruhu tak, aby na nás dobře viděly. Ukážeme jim fotografii, kterou jsme předem překopírovali na černobílé kopírce. To pomůže k odosobnění postavy na fotografii.

Necháme děti, aby si fotografii pozorně prohlédly, a ptáme se na tyto otázky:

- Co můžeme z fotografie vyčíst?
- Kde se postava nachází? Co má na sobě? Kolik jí je let? Jaké je roční období?
- Co si můžeme z fotografie domyslet?
- Kdo to je? Jak se má? Jak se do situace dostala? Mohla by mít sourozence? Jaké by mohla mít zájmy? Má nějaké kamarády? Jak by se mohla jmenovat?

Pomocí těchto otázek se pokusíme o to, aby se děti s dívkou ztotožnily, získaly o ni zájem.

7. Představení dívky:

Cíl: Uvést děti do příběhu dívky na fotografii.

Pomůcky: text příběhu

Technika: poslech

Prostředí: klubovna

Instrukce: Děti s námi sedí v kruhu a poslouchají příběh, který jim předčítáme z textu.

„Jmenuje se Lucka a žije se svými rodiči ve středně velkém městě v severních Čechách. Lucce je osm let a chodí do třetí třídy základní školy u nich ve městě. Lucka se učí dobře. Není to přímo jedničkářka, ale i přesto se dá říci, že má celkem dobré známky. Lucka nemá sourozence, žije jen se svojí maminkou a tatínkem v panelovém domě a dělá svým rodičům radost. Mají se moc rádi. Lucka ráda chodí do výtvarného kroužku, kde s paní učitelkou kreslí obrázky, vytvářejí věci z keramiky, papíru, vlny

a vůbec ze všeho, co vás jen může napadnout. Do výtvarného kroužku chodí s Luckou také její nejlepší kamarádka Martina, spolužačka ze stejné třídy ve škole. Jsou to opravdové nerozlučné kamarádky a jedna na druhou nedá dopustit. Martina také nemá sourozence, a tak spolu tráví většinu svého volného času. Aby taky ne. Martina bydlí se svými rodiči kousíček od Lucky v novém rodinném domku s velikánskou upravenou zahradou, kde si obě společně často hrají. Martina má spoustu hraček. Mnohem víc než Lucka. Ale Martina není zlá a hračky jí ráda půjčuje. Dokonce jí dovolí, aby si Lucka někdy půjčila domů na noc nádhernou panenku, kterou má moc, moc oblíbenou. A představte si, že si Lucka také píše deník.“

8. Zpětná vazba:

Cíl: Zjistit, jak děti pozorně poslouchaly, co si z příběhu zapamatovaly a jestli se s dívkou ztotožnily. Uvědomění si, co můžeme z příběhu vytušit.

Pomůcky: bez pomůcek

Technika: dotazování, společná diskuse, dedukce

Prostředí: klubovna

Instrukce: Zeptáme se dětí, co jsme se o obou dívkách dověděli:

Kde bydlí?

Kolik jim je?

Jak se jim daří ve škole?

Co si můžeme domyslet, když víme, že má Martina mnohem více hraček a bydlí v novém rodinném domku, zatímco Lucka v panelovém domě?

Jaký je jejich vztah?

Co rády dělají?

Píše si Lucka deník?

8. Čtení z deníku Lucky:

Cíl: Rozvíjení příběhu Lucky, ponoření se do příběhu.

Pomůcky: sešit v podobě deníku, text příběhu

Technika: poslech

Prostředí: klubovna

Instrukce: Sedíme s dětmi v kruhu na zemi a čteme ze sešitu, který vypadá jako dívčí deník.

Lucčin deník:

„Dneska se mi ve škole moc líbilo. Paní učitelka nám říkala o soutěži, kterou prý vypsal naše zoologická zahrada. Soutěže se účastní všechny základní školy a soutěží se v kategoriích podle toho, do které třídy chodíme. Každý, kdo se chce soutěže zúčastnit, musí donést vlastnoručně nakreslený obrázek jakéhokoli zvířete, které naše zoologická zahrada chová. Soutěží se o různé ceny. Soutěží se o spoustu plyšových zvířátek, která bych moc chtěla, ale hlavně, první cena je MP4. Tu bych opravdu moc chtěla. Mohla bych si na ní pouštět různé filmy, pohádky a také hudební klipy. Hned po škole jsme šly k Martině domů a pustily jsme se do práce. Určitě se mi v té soutěži podaří získat tu MP4.“

Následuje diskuse o tom, co jsme se dozvěděli z Lucčina deníku.

10. Reflexe

Zaměřená na pojmy mezilidských vztahů obecně, až po situaci v družině. Způsoby komunikace.

11. Následuje rekapitulace toho, co jsme na této schůzce dnes dělali:

Cíl: Zapamatování si příběhu do příště.

Pomůcky: flipchart, fotografie dívky

Prostředí: klubovna

Technika: dotazování, společná diskuse

Instrukce: Ptáme se dětí na to, co jsme dnes dělali.

- Hráli jsme hru Dračí ocásky.
- Vyjadřovali jsme pohybem RADOST, SMUTEK, STRACH, ...LEŽ.
- Muchlali jsme papír. Co to s ním udělalo, když se papír dozvěděl, že mu kamarád lhal.
- Psali jsme na flipchart pocity papíru, které měl, když se dozvěděl, že mu kamarád lhal.

- Popisovali jsme fotografii dívky. Co je na ní vidět a co si můžeme domyslet.
- Dozvěděli jsme se, o koho se na fotografii jedná. Jak se jmenuje, kdo to je, kde bydlí, kolik je jí let, co ji zajímá, že má kamarádku a že si píše deník.
- Co jsme se dozvěděli z jejího deníku: Že je vyhlášená soutěž, kdo ji pořádá, kdo se zúčastní, v čem je ta soutěž, co můžou vyhrát, že šly obě dívky domů společně kreslit.

12. Úkol na příští schůzku:

Cíl: Ztotožnění se s dívkami, dívky zůstanou ponořeny do příběhu.

Pomůcky: výtvarné potřeby

Technika: kresba

Prostředí: doma

Instrukce: Dívky dostanou za úkol nakreslit obrázek se stejným zadáním jako dívky z příběhu a přinést ho tak, aby ho ostatní neviděly.

2.3.2 Druhé setkání

Počet účastníků: devět

Prostory: skautská klubovna ve Starém Harcově

Vybrání obrázků zvířat nakreslených doma dětmi tak, aby je vzájemně neviděly. Jejich uložení do velké papírové krabice.

1. Úvodní aktivita: Myši z díry ven

Cíl: Rozhýbat děti, navodit dobrou atmosféru.

Pomůcky: značky = koberečky

Prostředí: venku před klubovnou.

Zaměření: Rychlé reakce na nohy. Jaká myška nebude mít svůj domeček?

Instrukce: „Rozmístíme po prostoru značky, na které si děti mohou stoupnout. Značek je vždy o jednu méně než dětí. Všichni jsou na značkách/dírách a ten, kdo nemá díru, řekne: "Myši z díry ven!". V tu chvíli každá myška musí změnit svůj domeček a ta

myška, která dala pokyn, si musí ukořistit také svůj dům. Opět zbude jedna myška bez domečku a říká: "Myši z díry ven!" Značky lze přemísťovat. Může se začít se značkami blízko u sebe a postupně je dávat dál a dál. Také můžeme obměňovat způsob přesunu, např. jako žabky, plazit se, pozadu, po jedné noze...²³

2. Rekapitulace minulé schůzky:

Cíl: Připomenout dětem příběh děvčat a pomoci jim tak k opětovnému ponoření se do situace.

Pomůcky: flipchart s pojmy z předešlé schůzky, fotografie dívky

Prostředí: klubovna

Technika: vyprávění, dotazování

Instrukce: Ptáme se dětí na to, co jsme dělali? Připomenutí společně s flipchartem, k čemu jsme došli.

Znovu vyprávíme příběh a otázkami přiblížíme příběh Lucky a Martiny. Co o nich víme? Co se stalo? Co šly dělat?

3. Prohlížení obrázků z domova:

Cíl: Vtažení do příběhu.

Pomůcky: krabice na obrázky

Prostředí: klubovna

Instrukce: Vedoucí postupně vyndává obrázky z krabice. Děti hádají, kdo by mohl být autorem. Poté, co se na někom shodnou, přihlásí se skutečný autor a popíše, proč si vybral právě toto zvíře, případně popíše historku, která se váže právě k tomuto zvířeti, proč je oblíbené. Všechny za výkon pochválíme a dostanou za odměnu body do celoročního hodnocení.

²³ KIRCHEN, . *Hranostaj.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-04-18]. Hranostaj. Dostupné z WWW: <<http://www.hranostaj.cz/hra791>>.

4. Hledání stejného zvířete do páru:

Cíl: Ponoření se do příběhu dvou kamarádek, Lucky a Martiny, navázání komunikace ve skupině.

Prostředí: klubovna

Pomůcky: papírové nálepky s názvem zvířat, vždy do páru

Technika: pantomima

Instrukce: Děti se posadí na zem zády k sobě a zavřou oči. Vedoucí jim prozradí pokračování příběhu, že obě dívky nakreslily stejné zvíře. Na čelo jim přilepí nálepkou s názvem zvířete. Na signál děti oči otevrou. Nesmí mluvit. Pantomimou musí najít druhého do páru. První dvojice vyhrává a společně se dohodne, které zvířátko by nakreslila.

5. Čtení příběhu:

Cíl: Rozvíjení příběhu Lucky, ponoření se do příběhu.

Pomůcky: sešit v podobě deníku, text příběhu

Technika: poslech

Prostředí: klubovna

Instrukce: Sedíme s dětmi v kruhu na zemi a čteme nejprve z textu a potom ze sešitu, který vypadá jako dívčí deník.

„Naše dvě kamarádky Lucka a Martina šly hned ze školy domů a pustily se do práce. Nad tím, co budou kreslit, dlouho přemýšlet nemusely. Obě totiž milovaly koně. Milovaly je od té doby, co se vloni v létě měly možnost na něm svézt. A i když se svezly jen na poníčkovi, od té doby stěny jejich pokojíků zdobily fotografie a plakáty nejrůznějších plemen koní z celého světa. Obě se rozhodly kreslit pastelovými barvami na velký formát. Lucka bělouše s vlající hřívou a Martina krásného hnědáka s bílou skvrnou na čele. Když dokreslily, musela Lucka už domů. Mezitím přišla maminka Martiny a řekla Martině: „Nezapomeň, zítra nejdeš do školy, jsme objednány k zubaři a pak ještě jdeme na vyšetření k paní doktorce.“ „Ale mami, já musím zítra odevzdat tenhle obrázek do soutěže,“ nato Martina. „Vždyť ti ho tam může zítra odnést tady Lucka, vid’?“ opáčila maminka a podívala se na Lucku. „No, jasně,“ řekla Lucka a bylo domluveno.

Lucka se tedy vydala domů s oběma výkresy. Dlouho si je pak před spaním ještě oba prohlížela. Ale jak se na ně pořád dívala, zdálo se jí, že obrázek Martiny je mnohem hezčí než ten její. Do deníčku si pak ještě, než šla spát, napsala.“

Lucčin DENÍK:

Nevím, jak se mám rozhodnout. Když odevzdám svůj i Martiny obrázek, tak Martina určitě zvítězí. Její obrázek je mnohem hezčí než ten můj. Ale ona má plyšáků spoustu, i MP4 už má. Co mám dělat? Chci přeci zvítězit? Ale proti obrázku Martiny nemám šanci. Co teď? Odevzdat její výkres, nebo neodevzdat? Do zítra se musím rozhodnout.

6. Tajné hlasování:

Cíl: Zamyšlení se nad danou situací, naučit se dělat rozhodnutí, zamyslet se nad jeho důsledky.

Pomůcky: lístečky 5x5 cm, urna

Prostředí: klubovna

Instrukce: Rozdáme dívkám malé lístečky a každá z nich tajně napíše radu, jak se má Lucka rozhodnout.

ANO odevzdat X NE neodevzdat.

Lísteček s volbou, jak by se příběh mohl dál odehrávat, každý pečlivě přeloží a vhodí ho do malé papírové urny.

Upozorníme děti, že volba byla tajná. Výsledek se dozvíme na příští schůzce.

7. Reflexe

Reflexe bude zaměřena na vlastní životní zkušenosti s rozhodováním se.

8. Následuje rekapitulace toho, co jsme na této schůzce dnes dělali:

Cíl: Zapamatování si příběhu do příště.

Pomůcky: flipchart, fotografie dívky

Prostředí: klubovna

Technika: dotazování, společná diskuse

Instrukce: Ptáme se dětí na to, co jsme dnes dělali.

- Mluvili jsme o lži.
- Připomněli jsme si příběh z minula.
- Hádali jsme autory našich obrázků.
- Hledali jsme pantomimou stejné zvíře, jaké jsme měli napsané na čele my.
- Dozvěděli jsme se pokračování příběhu Lucky s Martinou. Že kreslily společně koně, Martina že se nedostane zítra do školy a Lucka má za ni obrázek odevzdat, ale bojí se, že Martina nad ní vyhraje.
- Tajně jsme hlasovali, jak se má Lucka rozhodnout. Odevzdat, nebo neodevzdat?

2.3.3 Třetí setkání

Počet účastníků: devět

Prostory: skautská klubovna ve Starém Harcově

1. Úvodní aktivita: Na komáry

Cíl: Rozhýbat děti, navodit dobrou atmosféru.

Pomůcky: dva šátky

Prostředí: venku před klubovnou

Úvod: Všichni znáte, jak je to protivné, když se v noci chystáte usnout a vtom zabzučí komár, který vás nenechá spát. Vybíjení komárů.

Instrukce: Určí se jeden hráč - ten bude představovat člověka toužícího po spánku. Ostatní budou krvelační komáři. Člověku se zaváže oči šátkem a do ruky dostane druhý šátek jako buchar. Vedoucí zvolá "Hra", čímž hru začne, komáři se sbíhají s hlasitým „bzzzzz“ ke člověku a snaží se jej píchnout prstem. Každý komár si počítá úspěšné píchnutí. Komáři ale musí dávat pozor na plácačku, kterou se člověk ohání. Je-li komár zasažen plácačkou (stačí jakýkoliv dotyk), je usmrčen, vypadává ze hry a nepočítá se do celkového pořadí kola! Jedno kolo trvá 45 sekund. Hra může skončit dřív, pokud člověk vybijе všechny komáry. Živí komáři pak nahlásí vedoucímu, kolikrát člověka píchli. Vítězí komár, který si píchl nejvíckrát. Nepočítají se vícenásobné vpichy (tj. když komár bodne člověka najednou třeba 3x rychle za sebou). Komáři musí píchat

postupně. Bezpečnostní opatření: Je potřeba dbát na opatrnost - pozor na překážky. Vedoucí musí hlídat.²⁴

2. Rekapitulace minulé schůzky:

Cíl: Připomenout dětem příběh děvčat a pomoci jim tak k opětovnému ponoření.

Pomůcky: flipchart s pojmy z předešlé schůzky, fotografie dívky

Prostředí: klubovna

Technika: vyprávění, dotazování

Instrukce: Ptáme se dětí na to, co jsme dělali. Připomenutí společně s flipchartem, k čemu jsme došli.

Znovu vyprávíme příběh a otázkami přiblížíme příběh Lucky a Martiny. Co o nich víme? Co se stalo? Co šly dělat? Co se v příběhu dále odehrálo? Co společně Lucka s Martinou kreslily? Proč nemohla Martina odevzdat svůj obrázek ve škole sama? Co se Lucce honilo hlavou, než šla před odevzdáním obrázků spát? Tajně jsme hlasovali, jak se má Lucka zachovat.

3. Výsledky tajného hlasování:

Cíl: Domyslet důsledek rozhodnutí, jeho správnost.

Pomůcky: lístečky 5x5 cm z předchozího hlasování, flipchart

Prostředí: klubovna

Technika: společná diskuse

Instrukce: Společně se s dětmi podíváme na výsledky našeho tajného hlasování. Vyndáme z urny odevzdané lístečky a spočítáme, jak radily děti Lucce. Zapišeme výsledky našeho hlasování na flipchart. Povídáme si s dětmi, jak by výsledek našeho hlasování ovlivnilo vývoj příběhu.

²⁴ CIKO, . *Hranostaj.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-04-18]. Hranostaj. Dostupné z WWW: <<http://www.hranostaj.cz/hra456>>.

4. Pokračování příběhu:

Cíl: Zlomový okamžik příběhu.

Pomůcky: bez pomůcek

Prostředí: klubovna

Technika: poslech

Instrukce: Ať už dopadlo hlasování jakkoli, řekneme dětem, že se Lucka rozhodla tak, že obrázek Martiny ve škole neodevzdá, protože je hezčí než ten její a určitě by pak žádnou cenu nevyhrála a Martina už stejně všechno má.

5. Rozhovor mezi Luckou a Martinou:

Cíl: Vyzkoušet si převzetí cizí role.

Pomůcky: bez pomůcek

Prostředí: klubovna

Technika: dramatika

Instrukce: Přiblížíme dětem pokračování příběhu.

Úvod: Další den po odevzdání obrázků šly Martina s Luckou jako obvykle společně do školy a cestou se bavily o tom, jak asi dopadnou výsledky soutěže a že by obě chtěly moc vyhrát.

Rozdělení rolí:

Lucka - hraje ji vedoucí a odpovídá Martině na jakékoli otázky během cesty do školy. Lucka Martině lže, otázkám kolem soutěže se vyhýbá a tváří se, že obrázek Martiny odevzdala společně se svým.

Martina - hrají ji děti a mohou se Lucky ptát na cokoli. Martina netuší, že Lucka její obrázek ve škole neodevzdala.

6. Jak se Lucka cítí, když Martině lhala?

Cíl: Vcítění se do pocitů Lucky.

Pomůcky: Emotikonové karty (balíček karet, na kterých je kreslenou formou vyjádřena emoce pomocí držení těla a výrazu tváře, v tomto případě se jedná o obrázky medvědů)

Prostředí: klubovna

Technika: společná diskuse

Instrukce: Přiblížíme dětem pokračování příběhu, vyhlášení výsledků soutěže bude až za týden.

Ptáme se dětí, jak se asi Lucka teď cítí, když Martině lhala.

Na výběr pocitů použijeme emotikony. Emotikonové karty rozložíme na zemi a každá dívka má možnost si vybrat emotikon, který podle ní nejlépe vystihuje pocit, jaký má teď Lucka. Potom se posadíme do kruhu a postupně každá popisuje, proč si vybrala právě takovou kartu a co pro ni představuje.

7. Čtení z Lucčina DENÍKU:

Cíl: Rozvíjení příběhu Lucky, udržování ponoření se do příběhu.

Pomůcky: sešit v podobě deníku

Technika: poslech, společná diskuse

Prostředí: klubovna

Instrukce: Sedíme s dětmi v kruhu na zemi a čteme ze sešitu, který vypadá jako dívčí deník.

Lucčin DENÍK:

„Je mi hrozně. Kdybych to tak mohla vzít zpátky. Martina je přece moje nejlepší kamarádka. Jak jsem to jen mohla udělat? Vždy, když jsem s ní, tak je to ještě horší. Ona mi pořád tak věří a já se jí bojím přiznat. Určitě by se na mě hrozně zlobila, kdyby se to dozvěděla. Ale jak já s ní můžu teď dál kamarádit.? Nevím, co mám dělat.“

Otázky pro děti:

- Jak je teď Lucce?

- Bojí se oprávněně?

-Porovnání s emotikony, které si děvčata vybrala v předchozí aktivitě.

8. Pokračování příběhu:

Cíl: Dokončování příběhu Lucky.

Pomůcky: text příběhu

Technika: poslech, společná diskuse

Prostředí: klubovna

Instrukce: Sedíme s dětmi v kruhu na zemi a čteme z textu.

„Týden po odevzdání výkresů se konala výstava všech prací. Byly pozvány všechny školy a mělo se rozhodnout, který z obrázků bude oceněn první cenou a pak ještě deset nejlepších, které budou oceněny dalšími cenami. Na výstavě byl samo sebou i ředitel místní zoologické zahrady, který bude sám slavnostně předávat ceny. Na výstavu se vydaly i Lucka s Martinou s celou třídou a s paní třídní učitelkou. Procházely se po výstavě a spolu s ostatními dětmi si prohlížely svoje výtvary. Jen Martina ten svůj ne a ne najít. „To přeci není možné, že by se ten můj někam ztratil?“ Martině bylo do breku. Tak se celý týden na výstavu těšila a teď nemůže svůj obrázek najít. Šla za svou paní třídní učitelkou, která výkresy na výstavu od dětí vybírala, a řekla jí, co se stalo. Že nemůže svůj obrázek najít. „Ale Martinko, ty jsi mi přeci žádný obrázek na výstavu nedala.“ „Ale ano, posílala jsem ho přeci po Luce, kreslily jsme je společně u nás doma,“ řekla Martina a bylo jí z toho úzko. Šly tedy společně za Luckou a ptaly se jí, jak to s tím obrázkem bylo. Luce bylo hrozně. „Teď se to provalí,“ myslela si. Co na to asi řekne Martina, až se dozví, že její obrázek neodevzdala!

9. Zakončení příběhu:

Cíl: Dokončení příběhu.

Pomůcky: bez pomůcek

Prostředí: klubovna

Technika: poslech, společná diskuse, škála názorů

Instrukce: Dívky jsou dotazovány, co si myslí, že by mohlo následovat. Přizná se Lucka, nebo bude lhát dál i paní učitelce? Dívky se postaví do škály, která pomyslně vede klubovnou, na jedné straně: lhala dál, na druhé přiznala se.

10. Dočtení konce příběhu

Cíl: Uvědomění si důsledků chování Lucky k Martině.

Pomůcky: text příběhu (dvě varianty)

Prostředí: klubovna

Technika: poslech

Máme k dispozici dvě varianty zakončení příběhu. Podle toho, co děti vyberou, přečteme odpovídající text.

Lhala dál:

„Dávala jsem vám, paní učitelko, výkres Martiny společně se svým,“ řekla Lucka. „Opravdu? To bych si přeci pamatovala. Vím určitě, že jsi mi odevzdávala jen jeden, ten tvůj.“ Lucka byla celá červená. Srdce jí bušilo a chtělo se jí utéct. Sklopila hlavu. Nemohla se na paní učitelku ani na Martinu vůbec podívat. „Tak a je to venku,“ pomyslela si. I Martině teď došlo, co se stalo. Moc se na Lucku zlobila. Od té doby s ní nemluví.

Přiznala se:

Když viděla Lucka, jak k ní jde paní učitelka společně s Martinou, bylo jí to jasné. Už nemohla dál lhát. Byla celá červená. Srdce jí bušilo a chtělo se jí utéct. Sklopila hlavu. Nemohla se na paní učitelku ani na Martinu vůbec podívat. Rozbrečela se a začala se Martině omlouvat. Ale Martina se na Lucku moc zlobila. „Jak jsi mohla?“

11. Závěr příběhu po rozuzlení:

Cíl: Porovnat příběh Lucky a Martiny s podobnými příběhy z vlastní zkušenosti, použít zkušenosti z fiktivního příběhu Lucky a Martiny v situacích z běžného života.

Pomůcky: papír a tužka pro každou dívku, flipchart s pojmy, fotografie dívky

Prostředí: klubovna

Technika: kladení otázek, společná diskuse

Instrukce: Ptáme se děvčat:

- Jaké pocity teď prožívá Lucka?
- Jaké pocity teď prožívá Martina?
- Setkaly jste se s podobnou situací ve svém životě?
- Jak tato situace ze života dopadla? Jsou si tyto dva příběhy v něčem podobné?
- Šlo ve vašem příběhu udělat něco lépe?

Pracujeme s fotografiemi a s pojmy na flipchartu, které děti psaly na první schůzce.

Porovnáváme, co bychom řekli o lži teď, s tím, co jsme psali na flipchart.

- Co měla dělat, aby se do této situace nedostala?

- Máte možnost napsat Luce dopis s radou, co má teď dělat. Přišla o svou nejlepší kamarádku a o tom, co provedla, ví celá třída. Máte teď deset minut na psaní dopisu.

- Přečteme dopisy nahlas.

Tak a teď už je jen na Luce, jak se zachová.

12. Reflexe, diskuse

Reflexe bude zaměřena na správné rozhodování se v životních situacích a na domýšlení jeho důsledků. Dále bude pozornost zaměřena na podobnost příběhu, nebo jeho prvků, s životními zkušenostmi děvčat.

2.4 Průběh setkání a reflexe

Z důvodu pátečních velikonočních prázdnin 22. 4. 2011 a následného předem plánovaného tréninku na vodě 29. 4. 2011 jsem upravil počet setkání ze tří na dvě, přičemž první schůzka byla prodloužena z hodiny a půl na dvě a půl hodiny, aby na sebe měla jednotlivá setkání časovou návaznost.

2.4.1 První setkání 15. 4. 2011

Počet zúčastněných: sedm (dvě se nezúčastnily z důvodu onemocnění)

Místo konání: skautská klubovna ve Starém Harcově

Po zahájení schůzky obvyklým způsobem, tedy postavením se a sborovým oddílovým pokřikem, následovala úvodní pohybová aktivita „Dračí ocásky“.

1. Pohybová aktivita „Dračí ocásky“

Aktivita probíhala venku před klubovnou a děvčata ji přijala velmi dobře. Do hry se zapojila všechna a aktivita se jim líbila. Co jsem podcenil, bylo vytyčení prostoru pro hru. Hranice tohoto prostoru nebyla jasně daná a docházelo k přesouvání honičky i mimo tento vytyčený prostor. Příště bych použil například dlouhé lano, které by hranici jasně určovalo. Proběhla tři kola, během nichž měla děvčata možnost se vybouřit před dalšími klidnějšími aktivitami. Jak se však později ukázalo, vybouření nebylo dostatečné a projevilo se na pozornosti děvčat. Příště by bylo vhodné po takovéto rozverně aktivitě zařadit aktivitu zklidňující, například ležení v klidu na zádech a poslouchání vlastního dechu. Přesto aktivita splnila cíl navození dobré atmosféry a rozhybání dětí.

2. Pohybové ztvárnění představ:

Tato aktivita probíhala uvnitř v klubovně. Probíhala dobře, snad jen ze začátku byla děvčata ještě trochu rozjařená a některá se zdráhala vystoupit před ostatními, ale ke konci už se předháněla o to, která bude předvádět další. Se samotným předváděním pojmů neměla žádné problémy a bylo vidět, že dobře rozumějí jejich významu. Bohužel rozjařenost stále přetrvávala, děvčata se předváděla.

Aktivita cíl splnila, děvčata již měla v pojmech jasno.

3. Pohybová aktivita „Na myši“

Protože děvčata byla stále ještě rozjařená a nesoustředěná, zařadil jsem oproti původnímu plánu tuto pohybovou aktivitu. Konala se opět před klubovnou a i tentokrát se bez problémů zapojila všechna děvčata. Hra je bavila a opakovali jsme ji dvakrát. Ke konci už bylo vidět, že děvčata, kterým se ve hře moc nedařilo, ztrácela o ni zájem. Bylo by lepší opakovat hru pouze jednou. Aktivita splnila cíl navození dobré atmosféry, rozhybání dětí a jejich vybouření.

4. Ztvárnění vlastních představ pocitů po zjištění, že nám někdo lhal:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Děvčata se pro ni opravdu nadchla, zvláště po zjištění, že mohou s papírem udělat opravdu cokoli, tedy i rozsápat ho na malé kousíčky. Většina děvčat udělala s papírem právě to, ale tři vytrhávala z papíru například obličej. Při dotazu, proč děvčata udělala s papírem právě to, bylo z jejich odpovědí patrné, že pojmy jako je LHANÍ, ZRADA a podobně spojují především s partnerstvím mezi mužem a ženou, a to především jako zradu jeho nebo své kamarádky, která jim ho chce „přebrat“. To je samozřejmě normální, protože přicházejí do věku prvních tajných lásek. I přesto však aktivita cíl splnila, protože si děvčata dobře uvědomovala vlastní pocity, když jim někdo lže.

5. Pojmenování pocitů, které ztvárnila pomocí papíru:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Rozdělil jsem děvčata podle toho, co s papírem dělala. Čtyři roztrhala papír na malé kousíčky a tři z něj vytrhávala obrazce. Za úkol dostala najít alespoň pět pojmů, na kterých se ve skupině shodnou.

Přestože jsem jim opakovaně zdůraznil, a to i v průběhu činnosti, že mají napsat pouze tyto pojmy, jedna skupina psala příběh a druhá věty. Cíl aktivity byl tak splněn jen částečně. Děvčata dobře verbálně popisovala pojmy, ale stále si napomáhala upřesňováním příběhem nebo větou.

6. Porovnávání pocitů jednotlivých skupin:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Při zapisování na flipchart se daly pojmy z tohoto příběhu a vět dobře vybrat a děvčata s tím neměla problém. Z obsahu příběhu a vět, které dívky napsaly, a z jejich chování bylo však stále patrné, že se jedná spíše o srandičky. Čtyři z nich aktivita bavila a měly o ni zájem, ale tři z nich se stále ještě předváděly a vyrušovaly. Cíl porovnání pocitů jednotlivých skupin, jejich průnik, ujasnění si významů pojmenování jednotlivých pocitů byl tak splněn jen částí skupiny.

7. Práce s fotografií:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Do aktivity se zapojila všechna děvčata aktivně. Popisovala dobře, co lze z fotografie s určitostí vyčíst i co si lze domyslet o osudu dívky na fotografii a v jaké životní situaci se může nacházet. Věk dívky odhadovala o trochu vyšší než ten jejich. Cíl aktivity byl splněn. I když bylo pořád patrné, že se soustředí především na zradu a lež v partnerském životě.

8. Představení dívky:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Příběh je zaujal. Konečně se začala soustředit všechna děvčata a přestala vyrušovat. Jen tu a tam ještě verbálně některá skočila do čtení příběhu a předcházela jejímu vývoji. Dále se však dala už úspěšně napomenutím zklidnit a doposlechla si část příběhu v klidu. Cíl byl splněn.

9. Zpětná vazba:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Při dotazování bylo znát, že si děvčata příběh dobře zapamatovala, sama se hlásila, kdo bude v převyprávění pokračovat, a také na dotazy velmi dobře reagovala. Cíl byl splněn. Nejvíce však kladla důraz na sociální nevyrovnanost obou dívek. Že je jedna z chudé a druhá z bohaté rodiny. Spojovala tak Lucku, dívku z fotografie, s nešťastím dívky z toho, že je právě z chudé rodiny a že druhé dívce Martině závidí.

10. Čtení z deníku Lucky:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Z chování děvčat během čtení příběhu bylo znát, že jsou do příběhu hluboce ponořena a že je zajímá jeho pokračování. Poslouchala pozorně a bez vyrušování. Během diskuse o tom, co jsme se ze čtení Lucčina deníku dozvěděli, správně sama příběh převyprávěla. Správně také z příběhu vyčetla, že je Lucka na soutěž hodně motivována. Cíl ponořit děvčata do příběhu byl splněn.

11. Následuje rekapitulace toho, co jsme na této schůzce dnes dělali:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Dívčám se společnými silami podařilo dát dohromady rekapitulaci toho, co jsme dělali. S aktivitami, které se konaly na začátku, jako například vytrhávání z papíru, Dračí ocásky, potřebovala pomoci, ale nakonec si vzpomněla na všechny. Cíl, jak se ukázalo při dalším setkání, byl splněn. Celý průběh schůzky si pamatovala.

12. Úkol na příští schůzku:

Vynechána z důvodu změny ze tří setkání na dvě.

13. Hledání stejného zvířete do páru:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Děvčata ležela na koberci na zádech a dostala na čelo nálepkou s názvem zvířete. Byly dva páry a jedna trojice. Bohužel i přesto, že

byla pravidla dopředu stanovena, ještě před dolepením všech nálepek jedna dívka zvedala hlavu, aby si přečetla, co má její sousedka na nálepce napsáno. Během samotné hry se také vyskytlo chování proti pravidlům. Dvě z dívek promluvíly, a jedna dokonce přečetla přímo název zvířete druhé dívky nahlas. Reflexe této hry a chování děvčat bylo záměrně provedeno až později, druhý den. A to proto, aby nedošlo k prozrazení vývoje příběhu. Navíc děvčata už dlouho pracovala bez pohybové aktivity, což se jistě promítalo do jejich pozornosti i při uvádění pravidel hry. Cíl aktivity byl splněn. Děvčata byla stále do příběhu ponořena a navzájem při aktivitě navazovala komunikaci.

14. Čtení příběhu:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. I přes délku dosavadního programu bez pohybové aktivity byly dívky do příběhu Lucky tak ponořené, že udržely pozornost. Až ke konci čtení této části příběhu, kdy se blížil jeho zlom, začaly si spojovat aktivitu s pojmy a práci s fotografií a celý příběh. To vedlo k tomu, že některá z nich začala opět verbálně skákat do čtení příběhu a předcházet jejímu vývoji. Dala se však lehce uklidnit. Cíl aktivity byl splněn. Děvčata zůstávala do příběhu ponořena a zajímal je jeho vývoj.

15. Tajné hlasování:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Nejtěžší na hlasování bylo to, aby bylo opravdu tajné. Aby dívky hlasovaly opravdu samostatně a své hlasování si nechaly pro sebe. I přes jejich dotazování a jejich komentování příběhu se to nakonec úspěšně podařilo a v urně bylo sedm tajných hlasovacích lístků. Nicméně děvčata měla velkou snahu dozvědět se výsledky tohoto hlasování. Bylo dobře patrné, že jsou do příběhu ponořené. Cíl aktivita splnila. Děvčata se během svého hlasování soustředila každá na sebe. Cíl naučit se dělat rozhodnutí a zamyslet se nad jeho důsledky nešlo v danou chvíli vyhodnotit.

16. Následuje rekapitulace toho co jsme na této schůzce dnes dělali:

Aktivita probíhala v klubovně na koberci. Dívky si tentokrát bez problémů pamatovaly všechny aktivity po předchozím ohlédnutí. Znovu jsme si společně připomněli

dosavadní Lucčin příběh. Zapojovala se všechna děvčata. Aby již nedocházelo k tomu, že si děvčata skákají jedna druhé do řeči, zavedl jsem mluvící předmět. To znamená, že mluvit může jen ten, kdo ho má právě v držení, což se velmi dobře osvědčilo. Bylo chybou, že jsem tento předmět nezavedl již od začátku. Cíl aktivity byl splněn.

17. Zakončení schůzky:

Tak jako každá schůzka, i tato byla zakončena oddílovým pokřikem.

18. Reflexe:

Během tohoto setkání se děvčata zlepšila v ujasnění si významu pojmů, používaných v mezilidských vztazích a uvědomování si a vnímání vlastních vnitřních pocitů a jejich pojmenování při verbální prezentaci. Dále měla možnost porovnávat tyto pocity a postoje s ostatními členy skupiny, což mohlo mít pozitivní vliv na změnu jejich chování, sociální vnímání a empatii k ostatním lidem. Dále se procvičila v odhadu pravděpodobné životní situace, nebo momentálního rozpoložení pozorovaného člověka, jeho řeči těla a mimiky. Prokázala schopnost empatie do postav příběhu a navrhopvat a dělat rozhodnutí s předem domýšlenými důsledky svého rozhodování se v životních situacích, do kterých se mohou sami dostat.

Do aktivit se všechna děvčata zapojovala bez problémů a skupina fungovala jako celek. Program fungoval dobře, ale příště by bylo vhodné zařadit více pohybových aktivit, které by pomohly odbourat únavu ze soustředění se a zvýšit tak pozornost při klidnějších a diskusních aktivitách.

2.4.2 Druhé setkání 16. 4. 2011

Počet zúčastněných: sedm (dvě se nezúčastnily z důvodu onemocnění)

Místo konání: všechny aktivity probíhaly na turistické ubytovně Ahoj v Jizerských horách z důvodu nepříznivého počasí venku. Využil jsem podvečerního času po společném programu na celooddílové výpravě. Výhodou bylo, že se další pokračování příběhu Lucky mohlo konat hned následující den a děvčata měla příběh stále v čerstvé paměti.

1. Úvodní aktivita: Na komáry

Hra děvčata velmi bavila. Několikrát jsem však musel dvě z nich napomenout za nedodržování pravidel, a to za to, že během hry v roli komára nevydávala hlasité „bzzzzz“. Protože hra děvčata tolik bavila, vystřídal se v roli člověka každé z nich. V posledních čtyřech kolech už se porušování pravidel nevyskytovalo. Cíl aktivity rozehrát děvčata a navodit dobrou atmosféru byl splněn.

2. Rekapitulace minulé schůzky:

Asi i díky tomu, že se toto následující setkání konalo hned další den, tak si děvčata průběh předchozí schůzky dobře pamatovala. Pamatovala si i příběh Lucky a byla moc zvědavá na výsledky tajného hlasování. Už od začátku jsem používal osvědčený mluvicí předmět, který napomáhal, aby si děvčata navzájem neskákala do řeči. Cíl aktivity byl splněn. Děvčata se velmi rychle dokázala opět ponořit do příběhu a měla ho stále v dobré paměti.

3. Výsledky tajného hlasování:

Hlasovací urnu rozbalila sama děvčata a počítala i výsledky.

Výsledek tajného hlasování byl jednoznačný. Všech sedm dívek hlasovalo pro ANO, odevzdat oba obrázky. Jak ten Lucky, tak i ten Martiny. Během rozbalování se ukazovala dominance dvou dívek ve skupině. Byla to právě ta, která měla již od počátku tohoto programu potíže s kázní. Cíl aktivity byl splněn. Vyplynulo

to ze sledování následné diskuse, kdy děvčata domýšlela, jak by mohl příběh dále pokračovat.

4. Pokračování příběhu:

Poté, co se děvčata dozvěděla, že se Lucka v příběhu rozhodla pro NE, neodevzdat oba obrázky, ale pouze ten svůj, rozběhla se debata. Všem to už bylo jasné. Děvčata opět začala předvídat další průběh příběhu. „Ta nešťastná dívka je Martina, protože se dozvěděla, že Lucka její obrázek neodevzdala.“

5. Rozhovor mezi Luckou a Martinou:

Cíl aktivity byl splněn částečně. Pro děvčata nebyl problém se vžít do role Martiny, ale bylo pro ně těžké oprostít se od toho, že už vědí, jak se Lucka zachovala. Nechtěl jsem však tuto aktivitu zařazovat až potom, co se Martina dozvěděla, že Lucka její obrázek neodevzdala. Obával jsem se totiž vyhocení emocí děvčat. Nechtěl jsem ani, aby roli Lucky hrála děvčata, protože mi to připadalo jako nácvik lhaní, tudíž pravý opak cíle tohoto programu.

6. Jak se Lucka cítí, když Martině lhala?

Tato aktivita navazovala bezprostředně na předchozí aktivitu. Bylo důležité, abych já, vedoucí, dobře zahrál roli Lucky - nejen správně odpovídat na otázky, ale hlavně hrát vnitřní pocity Lucky, která právě lže. Emotikonové karty pak děvčata nejčastěji popisovala jako „úzkost, byla z toho špatná, nebylo jí dobře, chtěla to vrátit zpět apod.“ Cíl aktivity byl splněn. Děvčata se dokázala dobře vcítit do pocitů obou dívek z našeho příběhu.

7. Čtení z Lucčina DENÍKU:

Z chování děvčat bylo zřejmé, že se dobře vžily i do role Lucky. Po otázkách: „Jak je teď Luce? Bojí se oprávněně?“ nálada ve skupině zvažněla, nikdo nevyrušoval, nikdo

nikomu neskákal do řeči. Jejich odpovědi se shodovaly s emotikony z předchozí aktivity. Cíl aktivity byl splněn. Děvčata zůstávala ponořena do příběhu.

8. Pokračování příběhu:

Děvčata naslouchala pozorně dalšímu vývoji příběhu. Z diskuse vyplývalo, že se dokáží vcítit jak do pocitů Lucie, tak i Martiny.

9. Zakončení příběhu:

V podstatě všechna děvčata se shodla na tom, že se Lucie ke svému činu a chování přizná. Při vytváření škály se jich šest postavilo na stranu, že se přizná, jedna se postavila doprostřed na vyjádření toho, že neví, jak se Lucie zachová.

10. Dočtení konce příběhu

Děvčata sama během předchozí diskuse odhadla vývoj našeho příběhu. Jeho samotné dočtení již bylo formalitou.

11. Závěr příběhu po rozuzlení:

Při porovnání příběhu s životními zkušenostmi děvčata uváděla, že podobný zážitek nemají, ani se s podobným příběhem nesešla.

Při popisování pocitů Lucie uváděla odpovědi: lítost nad tím co provedla; mrzelo ji to; byla nešťastná, zoufalá; chtěla by svůj čin vrátit zpátky.

Při popisování pocitů Martiny psala: rozzlobená, ukřivděná, smutná.

Na dotaz: „Jak šlo předejít tomu, aby se Lucie do takové situace vůbec nedostala?“ odpovídala, že neměla lhát už od začátku a že měla odevzdat oba obrázky.

Děvčata dostala za úkol dobrovolně doma napsat dopis Lucii, jak by se teď měla zachovat. Jak by jí poradila, co má teď dělat.

12. Reflexe, diskuse

Během tohoto setkání si děvčata v průběhu programu vyzkoušela, jak se správně zachovat v životních situacích, do kterých se mohou samy dostat a především domýšlet důsledky svého rozhodování. Děvčata si také vyzkoušela převzetí cizí role a porovnání příběhu se svými životními zkušenostmi. To vše bezpečném prostředí skupiny.

Opět fungovala jako celek a navzájem se doplňovala. Děvčata se do příběhu tak vžila, že se dožadovala pokračování příběhu. Chtěla vědět, jak to s Lucií bylo dál a jestli se Lucie s Martinou udobřila.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo ověřit přínos osobnostní a sociální výchovy při utváření vztahů v dětském oddílu. Cílovou skupinou, na kterou jsem se zaměřil, byl oddíl Žabiček přístavu vodních skautů Maják v Liberci. Jedná se o devět dívek ve věku osm až jedenáct let, které se znají už z předešlého školního roku, některé i déle, a to ze schůzek, jednotlivých výprav a celostřediskového tábora.

Ve své práci jsem tuto skupinu nejprve obecně popsal, a to z hlediska vývojové psychologie. Následně jsem se věnoval popisu metody zvolené práce, tedy osobnostní a sociální výchově, jejímu vymezení, obecným cílům, tématům, její metodám a postupům. Dále jsem se již konkrétně věnoval analýze charakteru skupiny, jejímu popisu a charakteristice jednotlivých dívek.

Pozorováním této skupiny jsem zjistil, že největší její nedostatek, a tedy i její potřeba, je řešit sebestřednost a vyžadování pozornosti pouze na sebe sama u některých jejích členů. Dalším problémem ve skupině bylo vymýšlení si a lhaní při vzájemné komunikaci, což se dalo vypořádat sledováním jejich rozhovorů. Byl tedy vytvořen program, jehož cílem bylo změnit společensky nevhodné chování některých jejích členů mezi sebou. Tedy naučit děti, aby si uvědomovaly zodpovědnost za své chování a domýšlely důsledky svého chování dříve, než začnou skutečně jednat. Cílem bylo rozšíření schopnosti komunikace a veřejného vystupování, schopnosti rozpoznat vlastní pocity a schopnosti empatie s druhou osobou.

Tento program se skládal ze tří odpoledních setkání, na kterých si dívky postupně ujasňovaly pojmy k danému tématu, učily se uvědomovat si a popisovat vlastní pocity, učily se na základě vizuálního kontaktu odhadovat pocity druhých lidí i jejich životní situaci a problémy. Dále se seznamovaly s příběhem dvou fiktivních dívek, svých vrstevnic, kamarádek ze třídy a na tomto jejich příběhu se učily řešit svízelné životní situace a problémy, do kterých by se potencionálně mohly samy také dostat. Cvičily komunikaci, předvídání důsledků svého konání, vnímání vlastních i cizích pocitů a schopnost empatie. Program bylo bohužel nutno zkorrigovat pouze na dvě setkání, z důvodu prázdnin a plánovaných závodů.

Při závěrečné reflexi bylo dobře vidět, že dívky problematice více rozumí a že se do osudu dívek z příběhu dokáží vcítit. Dokáží navrhnout správná a společensky

přijatelná řešení jejich problémů. Během programu viditelně rostla jejich odvaha při veřejném vystupování a zlepšila se i jejich vzájemná komunikace. Nedochovalo již k situacím, kdy si navzájem skákaly do řeči a vztahovaly pozornost na sebe. Během prvního setkání se děvčata zlepšila v ujasnění si významu pojmů, používaných v mezilidských vztazích a uvědomování si a vnímání vlastních vnitřních pocitů a jejich pojmenování při verbální prezentaci. Dále měla možnost porovnávat tyto pocity a postoje s ostatními členy skupiny, což mohlo mít pozitivní vliv na změnu jejich chování, sociální vnímání a empatii k ostatním lidem. Dále se procvičila v odhadu pravděpodobné životní situace, nebo momentálního rozpoložení pozorovaného člověka, jeho řeči těla a mimiky. Prokázala schopnost empatie do postav příběhu a navrhnout a dělat rozhodnutí s předem domyšlenými důsledky svého rozhodování se v životních situacích, do kterých se mohou sami dostat.

Během druhého setkání si děvčata v průběhu programu vyzkoušela, jak se správně zachovat v životních situacích, do kterých se mohou samy dostat a především domýšlet důsledky svého rozhodování. Děvčata si také vyzkoušela převzetí cizí role a porovnání příběhu se svými životními zkušenostmi. To vše bezpečném prostředí skupiny. Do aktivit se všechna děvčata zapojovala bez problémů a skupina fungovala jako celek. Program fungoval dobře, ale příště by bylo vhodné zařadit více pohybových aktivit, které by pomohly odbourat únavu ze soustředění se a zvýšit tak pozornost při klidnějších a diskusních aktivitách.

Příběh dvou dívek je natolik zaujal, že se dožadovaly pokračování jejich příběhu, což je možné využít do budoucna k tvorbě obdobného výchovného programu na téma, které by skupina právě mohla potřebovat řešit.

Největším přínosem této práce pro mne byla možnost praktického využití teoretických znalostí, získaných studiem oboru Pedagogika volného času, které mě při sestavování programu pomohly k lepší posloupnosti a provázanosti jednotlivých aktivit, k jejich zacílení na potřeby skupiny a k jejich správnému načasování.

Seznam literatury zdrojů:

ČINČERA, Jan. Práce s hrou : Pro profesionály. 1. vydání. Havlíčkův Brod : Grada publishing, a.s., 2007. 115 s. ISBN 978-80-247-1974-0.

HANUŠ, Radek; CHYTILOVÁ, Lenka. Zážitek pedagogické učení. 1. vydání. Havlíčkův Brod : Grada Publishing, a.s., 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-2816-2.

Junák-svaz skautů a skautek ČR [online]. 2010 [cit. 2011-01-30]. Skautský svět. Dostupné z WWW: <<http://verejnost.skaut.cz/cz/skauting/poslani-a-cile/>>.

MARTIN, Andy; FRANC, Dan; ZOUNKOVÁ, Daniela. Outdoor and Experiential Learning : An Holistic and Creative Approach to Programme Design. Aldershot : Gower Publishing Limited, 2004. 2001 s. ISBN 056608628X.

PROUTY, Dick; PANICUCCI, Jane; COLLINSON, Refus. Adventure education : theory and applications. 1. vydání. [s.l.] : Human Kinetics, 2007. 255 s. ISBN 10:0-7360-6179-7.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2007. 122 s.

ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. 1. Praha : Panorama, 1990. Střízlivý realista, s. 157. ISBN 80-7038-078-0.

VALENTA, Josef. Manuál k tréninku řeči těla : Didaktika neverbální komunikace. 1.vydání. Kladno : AISIS, 2004. 259 s. ISBN 80-239-2575.

VALENTA, Josef. Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi. 1.vydání. Kladno : AISIS, 2006. 226 s. ISBN 80-239-4908-X.

VALENTA, Josef. Učit se být : Téma a praktické metody pro osobnostní a sociální výchovu na ZŠ a SŠ. 1. vydání. Kladno : AISIS, 2003. 93 s. ISBN 80-86106-10-1.

Příloha č.1

Příloha obsahuje fotodokumentaci skutečného průběhu jednotlivých setkání.

Obrázek 1 Pohybová aktivita „Dračí ocásky“

Obrázek 2 Pohybové ztvárnění představ-lež má krátké nohy

Obrázek 3 Ztvárnění vlastních představ a pocitů po zjištění, že nám někdo lhal.

Obrázek 4 Ztvárnění vlastních představ a pocitů po zjištění, že nám někdo lhal.

Obrázek 5 Ztvárnění vlastních představ a pocitů po zjištění, že nám někdo lhal.

Obrázek 6 Pojmenování pocitů, které ztvárnila pomocí papíru.

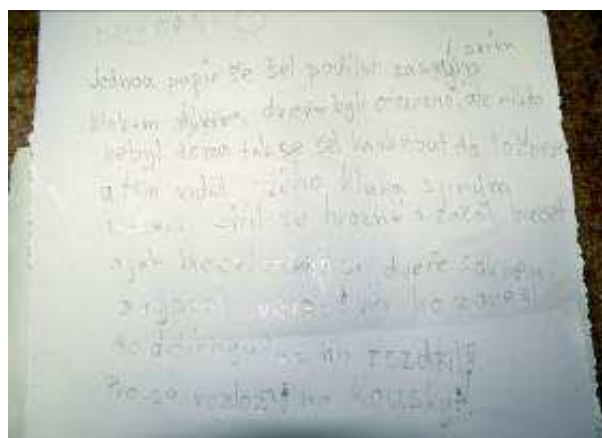
Obrázek 7 Pojmenování pocitů, které ztvárnila pomocí papíru.

Obrázek 8 Pojmenování pocitů, které ztvárnila pomocí papíru.

Obrázek 9 Pojmenování pocitů, které ztvárnila pomocí papíru.

Obrázek 10 Pojmenování pocitů, které ztvárnila pomocí papíru.

Obrázek 11 Porovnávání pocitů jednotlivých skupin

Obrázek 12 Porovnávání pocitů jednotlivých skupin

Obrázek 13 Práce s fotografií

Obrázek 14 Představení dívky

Obrázek 15 Čtení z deníku Lucky

Obrázek 16 Čtení z deníku Lucky

Obrázek 17 Rekapitulace toho co jsme na schůzce dělali

Obrázek 18 Hledání stejného zvířete do páru

Obrázek 19 Čtení příběhu

Obrázek 20 Tajné hlasování

Obrázek 21 Rozdělování hlasovací urny

Obrázek 22 Výsledky tajného hlasování

Obrázek 23 Jak se Lucka cítí, když Martině lhala? Emotikony

Obrázek 24 Jak se Lucka cítí, když Martině lhala?